

Рівненський державний гуманітарний університет

**ПСИХОЛОГІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Випуск 4

Рівне – 2015

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет**

**ПСИХОЛОГІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Випуск 4

Рівне – 2015

ББК 88

П 86

УДК 316.627:159.9

Психологія: реальність і перспективи: Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. - Випуск 4 - Рівне: РДГУ, 2015 – 300 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем психології.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович - доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Заступник головного редактора:

Безлюдна Валентина Іванівна - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Максименко Сергій Дмитрович – академік-секретар відділення психології, вікової фізіології дефектології НАПН України, дійсний член НАПН України, директор Інституту психології ім. Г. С. Костюка

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Юрченко Вікторія Миколаївна – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики англійської мови та прикладної лінгвістики Рівненського державного гуманітарного університету

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Шугасва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор кафедри психолого-педагогічних дисциплін, ректор Національного університету «Острозька академія»;

Вірна Жанна Петрівна – доктор психологічних наук, професор, декан факультету психології Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки;

Гошовський Ярослав Олександрович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки;

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики Рівненського державного гуманітарного університету;

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи, завідувач кафедри педагогіки і психології (дошкільної і корекційної) Рівненського державного гуманітарного університету;

Корчакова Наталія Вікторівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету (**відповідальний секретар**);

Созонюк Ольга Степанівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 27 березня 2015 р.).

Свідоцтво про державну реєстрацію **Серія КВ №18713-7513Р**

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет.e-mail: pavelkiv_rv@ukr.net

самоствердження люди набувають і розширюють обсяг свого власного буття. Це дозволяє сформулювати себе, як особистість, та визначити свою позицію у суспільстві.

Однак можна зазначити, що у зв'язку з розвитком сьогодення, постійними змінами та необхідністю пристосування до них, поняття самоствердження залишається таким, що не є чітко окресленим і потребує постійних удосконалень, змін та трансформацій, а, відповідно, подальших досліджень, які б дозволяли вирішувати питання самореалізації особистісних здібностей, потенціалів та забезпечення духовного здоров'я кожного.

Список використаних джерел

1. Безкоровайна О. В. Виховання культури особистісного самоствердження в ранньому юнацькому віці: монографія / О. В. Безкоровайна – Рівне: Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, 2009. – 470 с.
2. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис / Эрик Эриксон / Пер. с англ. М.: Издательская группа Прогресс, 1996. – 344 с.
3. Киреева Е.А. Различия типов самоутверждения у мальчиков и девочек подросткового возраста // Фундаментальные исследования. – 2014. – № 9–6. – С. 1352-1356;
4. Костюк Г. С. Избранные психологические труды / Григорий Силевич Костюк. – М.: Педагогика, 1988. – 304 с.
5. Маслоу А. Г. Мотивация и личность / А. Г. Маслоу; [Пер. с англ. Татлыбаева А. М.]. – СПб.: Евразия, 1999. — 478 с.
6. Никитин Е.П., Харламенкова Н.Е. Феномен человеческого самоутверждения / Е.П. Никитин, Н.Е. Харламенкова.– СПб.: Алетейя, 2000. – 224 с.
7. Роджерс К. Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека / К. Р. Роджерс. – М.: Прогресс, Универс., 1994. – 480 с.
8. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности / Эрих Фромм / Пер. П. С. Гуревич. – М.: Республика, 1999. – 670 с.

References

1. Bezkorovajna O. V. Vy`xovannya kul`tury` osoby`stisnogo samostverzhennya v rann`omu yunacz`komu vici: monografiya / O. V. Bezkorovajna – Rivne: Rivnen. derzh. gumanit. un-t, 2009. – 470 s.
2. Jerikson Je. Identichnost': junost' i krizis / Jerik Jerikson / Per. s angl. M.: Izdatel'skaja gruppa Progress, 1996. – 344 s.
3. Kireeva E.A. Razlichija tipov samoutverzhdenija u mal'chikov i devocek podrostkovogo vozrasta // Fundamental'nye issledovanija. – 2014. – № 9–6. – S. 1352-1356;
4. Kostjuk G. S. Izbrannnye psihologicheskie trudy / Grigorij Silovich Kostjuk. – M.: Pedagogika, 1988. – 304 s.
5. Maslou A. G. Motivacija i lichnost' / A. G. Maslou; [Per. s angl. Tatlybaeva A. M.]. – SPb.: Evrazija, 1999. – 478 s.
6. Nikitin E.P., Harlamenkova N.E. Fenomen chelovecheskogo samoutverzhdenija / E.P. Nikitin, N.E. Harlamenkova.– SPb.: Aletejja, 2000. – 224 s.
7. Rodzhers K. R. Vzgljad na psihoterapiju. Stanovlenie cheloveka / K. R. Rodzhers. – M.: Progress, Univers., 1994. – 480 s.
8. Fromm Je. Anatomija chelovecheskoj destruktivnosti / Jerih Fromm / Per. P. S. Gurevich. – M.: Respublika, 1999. – 670 s.

Резюме. Стаття посвящена вопросу личностного самоутверждения. Теоретический анализ сконцентрирован в сфере психологической мысли. Выявлены особенности подходов классиков зарубежной психологии и отечественных ученых. Подведены итоги толкования понятия самоутверждения и его психологических особенностей.

Ключевые слова: самоутверждение, идентичность, Я-концепция, «Я - реальное», «Я - идеальное».

Summary. The article is devoted to the issue of personal coming into being. Theoretical analysis focused on the field of psychological thought. It was found the features of approaches of researchers of classical psychology and domestic scientists. It was generalized interpretation of the concept of personal coming into being and its psychological characteristics.

Key words: an own coming into being, identification, self-concept, "I am in the real", "I am in the ideal".

УДК 159.922.8:378-044.332

А.М. ВОРОБІЙОВ, О.О. ДЕМЧУК

УМОВИ АДАПТАЦІЇ ТА ФАКТОРИ ДЕЗАДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Термін «адаптація» використовується для опису різних проблем і труднощів що виникають при переході з одного ступеня навчання на інший.

У психологічному плані це процес взаємодії особистості із середовищем, при якому особистість повинна враховувати особливості середовища й активно впливати на нього, щоб забезпечити задоволення своїх основних потреб. Цей процес полягає в пошуку й використанні засобів і способів задоволення потреб: потреби в безпеці, фізіологічних потреб, потреби у прийнятті та любові, у визначенні та повазі, потреби в самоствердженні, самовираженні й у розвитку. Якщо цього немає - виникає дезадаптація.

Ключові слова: адаптація, дезадаптація, студенти, професія, майбутній фахівець, навчальна діяльність, взаємостосунки.

Постановка наукової проблеми. Усі добре знають, що постійні неуспіхи і невдачі не дають змоги особисто розвиватися. Невдачі, тривоги, страхи призводять до вторинного порушення психічного здоров'я. Нажаль, в наш час адаптивний ресурс (можливість адаптуватися у складній ситуації) у всій популяції досить низький.

Доки умови життя сприятливі, доки навантаження посилені, цей знижений адаптивний ресурс не дає про себе знати. Але як тільки особистість виявляється в ситуації, з якою вона не справляється (як емоційно, так інтелектуально та фізично), настає зрив. І ми це дуже добре знаємо, але погано враховуємо та розуміємо. Тому період навчання часто характеризується зниженням фізіологічної і психологічної адаптації. А це призводить до різкого погіршення психологічного й фізичного здоров'я.

Можна сказати, що дезадаптація – це утворення неадекватних механізмів пристосування у формі порушень навчання і поведінки, конфліктних відносин, психогенних захворювань і реакцій, підвищеного рівня тривожності, хоча викривлення ззовні не проявляються, але особистість досить боляче переживає всі проблеми (це супроводжується тривогою, відсутністю апетиту, агресивністю, неуспішністю, розладом сну тощо), тобто в неї спостерігають реакції як активного, так і пасивного процесу [4, с.123].

Мета статті. проаналізувати особливості адаптації студентів-першокурсників, визначити фактори, що порушують процес адаптації (зумовлюють прояви дезадаптації), та такі, що сприяють успішній адаптації, закономірності психологічної адаптації особистості.

Виклад основного матеріалу досліджень. Проблема адаптації особистості до нових умов життя є надзвичайно актуальною в будь-який період, бо етап вступу до вищого навчального закладу вважається одним з найбільш важких у житті першокурсників.

Дослідженню проблеми адаптації першокурсників до нових умов навчальної діяльності у вищих навчальних закладах освіти присвячено багато праць. Під адаптацією студента до умов вищого закладу освіти вчені розуміють процес приведення основних параметрів його соціальної та особистісної характеристик у відповідність до нових умов середовища, виникнення динамічної рівноваги з вимогами навчальної діяльності. Саме у вищому навчальному закладі закладаються основи особистих якостей спеціаліста.

З точки зору П.С. Кузнецова, адаптація – це процес встановлення відповідностей між рівнем актуальних проблем особистості та рівнем їх задоволення. [2]

Перший курс – це період соціально-педагогічної адаптації. Процес адаптації студентів першого курсу проходить через пристосування до нової системи навчання, до зміни режиму праці та відпочинку, до входження в новий колектив. Куратор разом з викладачами, що викладають дисципліни, повинен допомогти першокурсникові пристосуватися до умов студентського життя як психологічно, так і соціально.

На думку дослідників, серед факторів, які визначають оптимальний вплив на процес адаптації студентів в якості основного, можна виокремити ставлення до навчання та обраної спеціальності. А тому правильно обрана професія – неодмінна умова успішної адаптації студентів-першокурсників.

Аналізуючи проблему адаптації першокурсників вищого навчального закладу, ми помітили, що ознаками неуспішної адаптації є: зниження працездатності, втома, сонливість, головний біль, домінування пригніченого настрою, вікові рівні тривожності, загальмованість або, навпаки, гіперактивність, яка супроводжується порушенням дисципліни, пропусками занять, відсутністю мотивації навчальної діяльності.

Безперечно, кожен з нас за своє життя переживає декілька періодів адаптації, тобто пристосування до умов зовнішнього середовища.

Адаптація першокурсника полягає в здатності відповідати вимогам і нормам навчального закладу, а також в умінні розвиватися в новому для себе середовищі, реалізувати свої здібності та потреби, не вступаючи із цим середовищем у протиріччя.

Будь-яке навчання, особливо вузівське, вимагає наполегливості. Однією з найважливіших передумов успішної навчальної діяльності студента є їх своєчасна адаптація до умов навчання у вузі як навчального етапу залучення їх до професійної спільноти. Перший курс може стати точкою опори для студента, а може призвести до різних деградацій у поведінці, навчання та спілкуванні. Саме на першому курсі формуються ставлення студента до навчання, до майбутньої професійної діяльності, продовжується активний пошук себе. Навіть перша невдача може призвести до розчарування, втрати перспективи, відчуження, пасивності.

Причиною труднощів для студента можуть бути й нові умови життя, первинна соціалізація у вузі. Разом з присвоєнням статусу студента молоді люди зіштовхуються з такими проблемами, як нова система навчання, взаємостосунки з одногрупниками та викладачами, соціально-побутові умови, самостійне життя в міських умовах, недостатні знання структур і принципів роботи університету та можливість для

самореалізації у творчості, науці, громадському житті, спорті. Крім цього, виникають протиріччя та труднощі в становленні самооцінки, самосвідомості та формування образу „Я” [5].

У процесі адаптації першокурсників у групі створюється не тільки система взаємостосунків, але й мікрогрупи. У процесі становлення студентського колективу серед мікрогруп виділяється лідируюча. Саме ця група, її спрямованість, згуртованість, моральні норми та система міжособистісних стосунків у ній створюють тенденції розвитку всієї групи.

Студенту-першокурснику будь-якого вузу доводиться проходити декілька важливих етапів адаптації. Одним з найважливіших, на наш погляд, є знайомство та спілкування з новим колективом, де кожний є новою людиною для її члена. Процес адаптації залежить від багатьох чинників, зокрема обстановки в групі, психологічного клімату, ситуацій взаємодії з однокурсниками та педагогами, комфорту та безпеки під час занять тощо.

Таким чином, кожний член групи бере участь у встановленні правил і норм поведінки, у формуванні характеристики певної групи. У всіх членів нового студентського колективу є можливість проявити себе, завоювати авторитет й повагу одногрупників. Існує безліч різних критеріїв прояву особистості, зокрема, поведінка, вчинки, стиль спілкування, творчі та професійні здібності.

Важлива роль на першому етапі відводиться й куратору, який допомагає студентам адаптуватися до нових для них спеціальних умов, закласти підвалини сприятливого клімату в групі. Із цією метою необхідно проводити адаптаційні тренінги, масові заходи (концерти, KBK, екскурсії). Така робота допомагає зменшити показники тривожності студентів-першокурсників. З'являються перші ознаки здорових, успішних колективних груп.

Другим етапом адаптації є контакт з викладачем. Контакт з викладачем та студентом буває логічний, психологічний, моральний. У сфері вищої освіти переважає установка однакового підходу до всіх студентів. Першокурсника необхідно навчити вчитися.

Професійна адаптація в умовах вузу є процесом формування в студентів інтересу до обраної професії, наполегливості в опануванні повним обсягом знань, умінь, навичок із професії, методикою та логікою науки. Перша сесія в студента викликає стрес. Складання модуля виправдане, бо у випадку не складання сесії, студент позбавляється стипендії та може бути відрахованим.

Поступивши до вузу, студент зіштовхується з незвичним для нього розподілом пар. День може розпочинатися як з першої пари, так і з другої або третьої, а закінчуватися о 17 годині вечора. Пара триває півтори години, а це у два рази довше, ніж шкільний урок. До такого режиму зазвичай важко звикнути, тим більше, що практичні заняття проводяться на різних кафедрах, які розташовані в різних корпусах.

Найважче, безперечно, доводиться тим студентам, хто мешкає в гуртожитку. Студент отримує повну свободу. Свобода – це, у першу чергу, самостійність. Самому доводиться відповідати за вчинки, слова та дії. Адже всі ми різні, кожен створює свій власний клімат.

Як свідчить вищенаведене, нова обстановка, новий колектив, нові вимоги, невміння розпоряджатися вільним часом, коштами, комунікативні проблеми та ін. призводять до виникнення психологічних проблем у навчанні, спілкуванні з однокурсниками та викладачами.

Якщо студент ще до вступу у вищий навчальний заклад твердо вирішив питання про вибір професії, усвідомив її значення, позитивні та негативні фактори, то навчання у вищому навчальному закладі буде цілеспрямованим і продуктивним, і адаптація буде здійснюватися без особливих труднощів.

Таким чином, успішна адаптація першокурсників до життя та навчання у вищому навчальному закладі є підґрунтям подальшого розвитку кожного студента як особистості, майбутнього фахівця.

Висновки і перспективи. Підтримка студентів у важкий період адаптації сприяє рішенню завдань особистісного росту й розвитку студентів, а також профілактики й корекції дезадаптації. У такий спосіб здійснюється психолого-педагогічний супровід природного розвитку студентів.

Залежно від виявлення причин труднощів, що виникли в процесі адаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі, психолог визначає напрямок корекційної роботи

Список використаних джерел

1. Вітенко І.С., Вітенко Т.І. Основи психології. Підручник для студентів VMNZ III-IV рівнів акредитації. Видавництво НОВА КНИГА. – 2001. – 254 с.
2. Все про адаптацію (спецвипуск). Психолог № 25 – 26 (121 - 122) липень 1994.
3. Кузнецов П.С. Концепция социальной адаптации [Текст] / П.С. Кузнецов. – Саратов: изд-во „Сарат. гос. у-т”. 2000. – 200 с.
4. Психологическая профилактика дезадаптации учеников в начале обучения в средней школе: Методические рекомендации для школьных психологов / Под ред. Л. П. Помоноренко. – Одесса. 1998.
5. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості у межах і за межами буденності. – / Т.М. Титаренко – К.: Либідь, 2003.

References

1. Vitenko I.S., Vitenko T.I. Osnovy` psy`xologiyi. Pidruchny`k dlya studentiv VMNZ III-IV rivniv akredy`taciyi. Vy`davny`cztvo NOVA KNY`GA. – 2001. – 254 s.

2. Vse pro adaptaciyu (speczvy`pusk). Psy`xolog №25 – 26 (121 - 122) ly`pen` 1994.
3. Kuznecov P.S. Konceptija social'noj adaptacii [Tekst] / P.S. Kuznecov. – Saratov: izd-vo „Sarat. gos. u-t”. 2000. – 200 s.
4. Psihologicheska ja profilaktika dezadaptacii uchenikov v nachale obuchenija v srednej shkole: Metodicheskie rekomendacii dlja shkol'nyh psihologov / Pod red. L. P. Pomonorenko. – Odessa. 1998.
5. Ty`tarenko T.M. Zhy`ttyevy`j svit osoby`stosti u mezhas i za mezhamy` budennosti. – / T.M. Ty`tarenko – K.: Ly`bid`, 2003.

Резюме. Термин «адаптация» используется для описания различных проблем и трудностей, возникающих при переходе с одной ступени обучения на другой.

В психологическом плане это процесс взаимодействия личности со средой, при котором личность должна учитывать особенности среды и активно влиять на него, чтобы обеспечить удовлетворение своих основных потребностей. Этот процесс заключается в поиске и использовании средств и способов удовлетворения потребностей: потребности в безопасности, физиологических потребностей, необходимости в принятии и любви, в определении и уважении, потребности в самоутверждении, самовыражении и в развитии. Если этого нет - возникает дезадаптация.

Ключевые слова: адаптация, дезадаптация, студенты, профессия, будущий специалист, учебная деятельность, взаимоотношения.

Summary. The term "adaptation" is used to describe the various problems and difficulties in the transition from one stage of education to another.

In psychological terms it is the interaction of the individual with the environment in which a person should take into account the characteristics of the environment and actively influence it to ensure the satisfaction of their basic needs. This process is to find and use ways and means to meet the needs, security needs, physiological needs, the need for acceptance and love, determination and respect, the need for self-assertion, self-expression in the development. If not - there is exclusion.

Key words: adaptation, exclusion, students, the profession, the future specialist training activities, relationships.

УДК 796.011.3

Н.П. ВОРОНОВ, С.В. КУРЯЧИЙ

ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРОФИЛАКТИКЕ СОСТОЯНИЯ ЗДОРОВЬЯ СТУДЕНТОВ СПЕЦИАЛЬНОЙ МЕДИЦИНСКОЙ ГРУППЫ С ЗАБОЛЕВАНИЯМИ СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТОЙ СИСТЕМЫ И ОПОРНО-ДВИГАТЕЛЬНОГО АППАРАТА

В статье рассмотрен анализ медицинских карточек первокурсников (380), определены тенденции изменения количества студентов специальной медицинской группы (СМГ) по заболеваниям. Приведены результаты эксперимента со студентами СМГ с нарушениями опорно-двигательного аппарата с использованием здоровьесберегающих технологий. Предложено применение новых спортивных снарядов для студентов СМГ с заболеваниями сердечно-сосудистой системы. Определено влияние здоровьесберегающих технологий на посещение занятий. Предложены пути дальнейших исследований в этом направлении.

Ключевые слова: здоровьесберегающие технологии, студенты специальной медицинской группы, сердечно-сосудистая система, опорно-двигательный аппарат, фитболы, кардиотренажеры.

Эффективность большинства видов человеческой деятельности зависит от уровня здоровья, работоспособности, развития физических и психофизиологических качеств, от степени сформированных двигательных умений и навыков, адекватности физических нагрузок уровню физической подготовленности.

В то же время, по данным Всемирной организации здравоохранения, каждое десятилетие количество больных возрастает в полтора раза. Статистика показывает, что только от остеохондроза позвоночника страдает больше 30% населения. А патология сердечно-сосудистой системы выявлена у $\frac{3}{4}$ населения Украины, что в 2/3 случаев она является причиной смерти, в то же время у большинства развитых стран она не превышает 50%.

Эти тенденции захватывают все группы населения, в том числе и студентов. Снижению защитных сил организма особенно среди студентов способствует малоподвижный образ жизни, нерациональное питание и нарушения режима труда и отдыха.

Анализ литературных источников и постановка проблемы. Население Земли буквально погружено в страхе сердечной боли. Кардиологи убедили своих пациентов, что развитие в сосудах того же атеросклероза, чуть ли не естественное состояние вещей. К факторам риска развития сердечно-сосудистых заболеваний они относят возраст, пол, семейный анамнез, курение, сахарный диабет, гипертензию, ожирение, но только не отсутствие регулярной двигательной нагрузки [1, с.31]. Чаще всего, при наличии у студента сердечно-сосудистых заболеваний врачи запрещают ему любую физическую нагрузку. Многие студенты этим пользуются, не посещают занятий по физическому воспитанию, во время зачета предъявляют справку от врача. Да и преподаватели боятся давать таким студентам, если они посещают занятия, оптимальную физическую

З М І С Т

<i>Передмова</i>	3
Павелків Р.В. Завдання та перспективи психологічної служби РДГУ	4
Петренко О.Б. Інноваційна діяльність практичного психолога в організації роботи «школи сприяння здоров'ю»	8
Литвиненко С.А., Ямницький В.М. Психологія травми: трансгенераційний та феноменологічний аспекти	14
Абрамова С.В. Психолого-педагогічна діагностика сформованості соціальної активності у старших підлітків	17
Артемова О.І. Креативність як чинник розвитку професійних якостей майбутнього практичного психолога	22
Барно О.М. Причинно-наслідкові відносини у психології розвитку особистості	26
Білоус Р.М., Боровська А.С. Ціннісні орієнтації в процесі самоактуалізації старшокласників	31
Большакова А.М. Поведінка типу А як проблема професійного здоров'я майбутніх менеджерів	33
Борейчук І.О., Євдокимов Р.В. Умови використання арт-терапевтичних технік в роботі із геронтопсихологічною групою клієнтів	36
Борисова А.О. Психологічний моніторинг міжкультурної адаптації студентів-іноземців у країні навчання	40
Бучко В.Б. Проблема справедливості психологічний аспект	43
Вознюк Ю.С. Аналіз проблеми самоствердження особистості	49
Воробійов А.М., Демчук О.О. Умови адаптації та фактори дезадаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі	52
Воронов Н.П., Курячий С.В. Здоровьесберегающие технологии в профилактике состояния здоровья студентов специальной медицинской группы с заболеваниями сердечно-сосудистой системы и опорно-двигательного аппарата	55
Герман Л.В. Значущість психологічної складової у професійній підготовці правоохоронців	60
Грицюк І.М. Емоційне виховання як засіб запобігання емоційної травми у дітей	63
Грубляк В.В. Розвиток пізнавальної активності студентів в процесі самонавчання	66
Давидюк С.Г., Пащенко О.О. Психологічні особливості прояву креативності студентів гуманітарного та технічного профілю	71
Демянюк О.Б. Образ світу як психологічна основа самореалізації молоді	74
Дружиніна І.А. Емпатія у системі професійно важливих якостей майбутніх психологів	78
Дучимінська Т.І. Соціально-психологічний тренінг як засіб корекції проявів особистісної безпорадності студентів	82
Жарікова С.Б. Образ «Я» підлітка у цілісній моделі психологічного здоров'я особистості	85
Жидко М.Е., Лушина Т.А. Проблема психологічної структури научного мировоззрення у студентів сучасного технічного університету	89
Жидко М.С., Кравченко К.О. Особливості переживання у льотчиків на гострій стадії горя	93
Жидко М.С., Журавская О.В. Особливості психологічної диференціації професійної дезадаптації, професійної деформації та емоційного вигорання	99
Жизномірська О.Я. Психологічне здоров'я особистості молодшого шкільного та підліткового віку	103
Іванашко О.Є., Вічалковська Н.К. Соціально-психологічна адаптація особистості в умовах інклюзивної освіти	107
Іванова Н.Г. Психологічні основи підготовки, необхідні для успішного професійного становлення фахівців: ретроспективний аналіз проблеми	110
Істинюк І.Д. Педагогічна практика – провідний засіб забезпечення готовності студентів до інноваційної виховної діяльності з молодшими школярами	114
Кідалова М.М. Фасилітативний супровід емоційних бар'єрів у підлітковому віці як умова збереження психологічного здоров'я	118
Корчакова Н.В. Диспозиційні основи просоціальності	124
Коширець В.В., Шкарлатюк К.І. Самофутурування як чинник самореалізації студентів з порушеннями розвитку	129
Крюкова Л.В. Сучасні підходи щодо динаміки емоційних процесів та їх впливу на здоров'я особистості школяра	132
Кулаков Р.С. Особливості профконсультаційного супроводу професійного самовизначення старшокласників впродовж навчання в школі	135
Кулакова Л.М. Моральний розвиток особистості засобами художньої літератури як підґрунтя формування почуття власної гідності у молодших школярів	140
Курдибаха О.М. Теоретичний аналіз проблем гендерного розвитку підлітків у процесі соціалізації	144
Левус Н.І., Волошок О.В. Самоставлення у студентів з різною навчальною мотивацією	146
Левшунова К.В. Благополуччя та здоров'я: спільне та відмінне між поняттями	151
Лисенко Л.М. Теоретичні аспекти проблеми психічного здоров'я особистості	154

Ліщук А.В. Вплив ціннісних орієнтацій на професійне самовизначення старшокласників	157
Луцик Г.О. Напрямки роботи соціальних педагогів з профілактики девіантної поведінки підлітків	160
Марчук Ю.С. Психолог-практик та психолог-теоретик: особливості формування професійного мислення	163
Назаревич В.В., Коротун В.В. Використання малюнкових технік психотерапії для самоідентифікації студентів.....	166
Нікула Н.В. Шляхи формування методичної культури студентів на етапі професійної підготовки	170
Новік Л.О. Психологічні складові іміджу психолога	173
Ногачевська І.О. Розуміння текстів – базовий компонент вузівського навчання студентів.....	176
Олексієнко С.Б. Оволодіння майбутніми правоохоронцями психологічними знаннями, необхідними для створення соціально-психологічної характеристики об'єкта оперативного інтересу з політичного середовища.....	180
Олійник О.В. Готовність майбутнього вчителя початкової школи до виховання господарської культури молодших школярів	184
Павелків В.Р., Мокич Н.В. Психологічні ознаки в системах соціокультурного простору молодіжних субкультур	187
Паливода О.О. Психологічні аспекти професійного становлення особистості у вищому навчальному закладі	193
Петренко Н.В. Модель становлення професійної спрямованості менеджера на етапі навчання у вищому навчальному закладі.....	197
Пилип'юк Т.О., Мушкевич М.І. Гендерна диференціація особистісних особливостей осіб з різним ставленням до репродуктивного здоров'я	201
Пилипака Ю.І., Гамарнюк О.В., Романюк В.Л. Психічна травма як функціональна модель розладів психіки і поведінки особистості	205
Піонтковська Д.В. Розвиток національної ідентичності особистості в юнацькому віці	210
Рибак В.А. Особливості процесу соціально-психологічної адаптації першокурсників з особливими потребами.....	214
Рудь Г.В. Гендерні аспекти формування перспектив власного кар'єрного росту сучасної молоді.....	217
Рудюк О.В. Психологічне здоров'я особистості як копінг-ресурс подолання кризи безробіття.....	221
Савелюк Н.М. Елементи релігійного дискурсу в освітньо-виховному просторі України.....	226
Савенко Д.О. Проблема самоідентичності жінки в період раннього онтогенезу дитини	230
Савуляк В.О. Особливості запиту студентів щодо діяльності психологічної служби ВНЗ	233
Самойлова Н.В., Метіль Я.М. Підходи до розвитку психологічної компетентності студентів-валеологів	237
Ставицька О.Г. Оптимізація консультативної взаємодії психолога з клієнтом технологіями самопрезентації	240
Стаднік І.В., Мушкевич М.І. Психологічні особливості переживання посттравматичного стресового розладу (ПТСР) учасниками зони антитерористичної операції (АТО).....	244
Сторож О.В. Розвиток складових творчої соціалізації особистості	248
Тищенко І.А. Вплив статево-рольових стереотипів на професійну самореалізацію жінок у руслі проблеми гендерної освіти.....	254
Угрин О.Г. Роль організаційної ідентичності у процесі професійного становлення молодого спеціаліста.....	257
Федоренко Р.П. Вплив залежності партнерів від соціальних мереж на шлюбно-сімейні взаємини.....	261
Федюк Т.М., Корчакова Н.В. Особливості розвитку самооцінки у процесі соціалізації дітей з вадами слуху	264
Хлівна О.М. Психопрофілактика здоров'я в студентському віці	267
Хупавцева Н.О. Поняття соціального статусу у контексті проблеми становлення особистості.....	270
Чагарна С.Є. Особливості інтеграції дітей з порушеннями слуху	274
Чмир Т.В. Вольова сфера особистості: теоретичні аспекти	277
Шаповал І.М. Механізми EGO-захисту як детермінанта адаптивної стратегії особистості	280
Шевців М.В., Романюк В.Л. Особливості взаємозв'язку кольору очей і темпераменту у студентів-біологів в умовах рівненщини	285
Шевчик Р.В. Дослідження та корекція уваги у підлітків	288
Шуль М.Т. Теоретичні основи формування здорового способу життя учнів початкових класів як психолого-педагогічна проблема	292
Відомості про авторів	296

Наукове видання

ПСИХОЛОГІЯ: РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

**Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 4

Заснований у 2013 р.

Редактор збірника **Павелків Р.В.**
Відповідальний за підготовку збірника до видання **Безлюдна В.І.**
Технічний редактор **Суходольський В.І.**
Комп'ютерна верстка **Осипчук О.П.**

Здано до набору 22.04.2015 р. Підписано до друку 06.12.2013 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 29,14. Замовлення № 27042015 Наклад 90

Адреса: 33000 м. Рівне, вул. Ст. Бандери, 20
e-mail: dokacentr@mail.ru

Видавництво ТЗОВ "Дока центр"
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
Серія РВ № 54 від 09.09.2011

П - 86 **Психологія: реальність і перспективи. Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету. – Випуск 4. – Рівне:
РДГУ, 2015. – 300 с.**

ISBN 978-966-2695-00-7

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної науки.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК 316.627:159.9

ББК 88